

ROMÁKKAL EGY MUNKAKÖZÖSSÉGBEN

Brigitte Catherine Kisnővér / Szlovákia /

Szlovákiában körülbelül fél millió roma él. Több csoportjuk van, ebből három jelentősebb. Megoszlásuk a következő: szlovák romák 80%, magyar romák 10%, a többiek oláh cigányok. A szlovák és magyar romák két-három évszázada letelepedtek már, az oláh cigányok nemrég még vándoroltak. A szlovák romák többsége Kelet-Szlovákiában, elszeparált negyedekben, „kolóniákban” él, ill. Közép-Szlovákiában. A „kolóniákon” többnyire nagy a szegénység.

Nekünk, Jézus Kisnővéreinek a közép-szlovákiai Brezno-ban működik egy testvériségünk. Brezno egy 22000 lakosú városka, ebből 3000 fő szlovák roma. Mint említettem, már nem folytatnak vándorló életmódot. Brezno-ban egyszerű építményekben, házakban laknak. A Predne Halny negyedben, ahol mi is lakunk, körülbelül 900 roma él. Vannak, akik régi házakban laknak a város központjában, ill. egy másik negyedben, amit Mazornik-nak hívnak.

A mi negyedünkben a romák mellett szlovák családok is élnek, így ez a negyed vegyes lakosságú. Közösségi élet nincs, de békességben élnek egymás mellett. A romák megvásárolják a régi házakat a „fehérektől”, a gádzsóktól. Gyakran két-három generációjuk él egy házban. A brezno-i romák római katolikusok.

A kommunista rezsím idején minden szlovák állampolgárnak volt munkája, a romáknak is. A kommunista rezsím 1989-ben történt bukását követően elsőként a romák veszítették el a munkájukat. Ma, régióktól függően 50 és 90% között változik a munkanélküliségi ráta. A mi régióinkban ez 20%-os. Szlovákok és romák számára egyaránt nagyon nehéz munkát találni. Egy éve, mikor Brezno-ba jöttünk, mi magunk sem találtunk munkát. A romák szociális segélyben részesülnek, mely lehetővé tesz számukra valamiféle megélhetést. Két éve a kormányzat ennek mértékét a felére csökkentette. Ennek a döntésnek sokk hatása volt, mely fölkészületlenül érte a romákat...és munka továbbra sincs! Különböző programokat dolgoztak ki számukra, hogy a többi szociálisan rászorult személyhez hasonlóan, ők is segítséget kapjanak. Így született meg az anyagi helyzetük javítását célzó, munkába állítási program. E programmal egyfelől azt szeretnék elérni, hogy a munkába járás, mint szokás, ne vesszen el, másfelől pedig azt, hogy a romák nyugatra történő elvándorlását a lehetőségekhez mérten visszafogják. Az Európai Unió egy szociális alapja által finanszírozott munkába állítási program keretében kialakításra került a brezno-i projekt is. Elvileg minden rászorultnak joga van részt venni e munkában, feltéve, hogy előzőleg bejelentkezett a Munkaerő Hivatalnál. Havi 40 óra munkáért 1700 szlovák koronát kap, ami egyenlő 40€-val. Ehhez jön még a szociális segély 1500 szlovák koronája. Hetente két napot kell dolgozni, naponta 5 órát. Szabad levegőn, a temetőben, ill. szemét válogatással végzett közhasznú munkáról van szó.

Elmesélem, hogy milyen körülmények között és milyen megfontolásból találtam erre a munkára. Egy éve annak, hogy Brezno-ba jöttünk, hárman Kisnővérek, azzal a céllal, hogy itt a romák között egy új testvériséget hozunk létre. A Predne Halny negyedben találtunk egy kiadó házat. Tulajdonosai szlovákoknak és nem romáknak kívánták eladni, vagy bérbe adni. Így aztán 14 éven keresztül lakatlan volt a ház...Azonnal nekiláttunk a kitakarításához, újrafestéséhez...hamarosan a romák is megjelentek és segítettek nekünk.

Tőlük tudtam meg, hogy részt vesznek a munkába állítási programban és magam is szerettem volna velük dolgozni. Feliratkoztam tehát a Munkaerő Hivatalnál és meglepetésemre, szociális segélyre jogosultnak ismertek el. Ezzel megszereztem a jogot a programban való

részvételre. A projekt 2005 május 1-jén indult 274 személlyel, akik többségükben romák voltak. A mi negyedünkben 20 roma ...és én nyertünk felvételt. Munkavezetőnk szlovák. Nyáron 7 órakor, télen 8 órakor gyűlünk össze minden hétfőn és szerdán. Megkapjuk a munkaruhát és egy palack ásványvizet, meg egy kis adag felvágottat, ám úgy tűnik, év végétől már nincs pénz a finanszírozásra... A felelős kiosztja a feladatokat és a szerszámokat – seprűt, lapátot és irtókapát. Így már készen állunk a munkára. Nyáron összegyűjtjük a papírt és szemetet, utcát seprünk; ősszel leveleket gyűjtünk; télen havat seprünk az utcákon. 3-4 fős kis csoportokban dolgozunk. Én Gabival, Jana-val és gyakran Margita-val vagyok. Gabi 30 éves, két gyermeke van, most várja a harmadikat. Férje ugyanezt a munkát végzi. Nyáron egy magánszemélynél végzett munkájával ki tudja egészíteni a keresetét, de télen nem. Jana, a húga 19 éves, mióta otthagya az iskolát még nem dolgozott, ez az első próbálkozása e téren. Ő is gyermeket vár. Én vagyok közöttük a legidősebb. Főként fiatalok dolgoznak, 18-tól 30 éves korig, asszonyok és családanyák. Előfordul, hogy mind együtt dolgozunk, ez erősíti a közösségi szellemet. Nyáron kevesebben voltunk, főleg amiatt, hogy a férfiak többet fizető munkát találtak. Sűrűn jártak a Cseh Köztársaságba, ahol földmunkát végeztek az építkezéseken, vagy feketén dolgoztak.

Nyáron férfiak, nők, gyermekek egyaránt az erdőbe járnak, fekete és vörös áfonyát szedni. Mi is gyakran elkísértük őket. Indulás gyalog, vagy busszal reggel 6-kor és délig szedjük a termést. Délután az utcán áruljuk a gyűjtés eredményét ...mindez 2-3 hónapig tart. Az az előnye, hogy a pénzt azonnal kézhez kapják. Fiatalok és idősebbek egyaránt jókedvvel végzik ezt a munkát. Az ősz a gombászás ideje.

Most szeretnék néhány szóban kitérni a romák munka vállalására. Azt vettem észre, hogy ha a munkaadónak van egy álláshelye, azt nem a romáknak tartogatja, jöllehet az ilyen kirekesztés jogellenes. Ez megalázó a romákra nézve, de tudják, hogy „nincs mit tenniük”...mert ők a társadalmi ranglétra legalacsonyabb fokán állnak. Ugyanilyen fájó számukra a velük szembeni előítéletesség és az a tény, hogy mindnyájukat „egy kalap alá” veszik. Fájdalmas tapasztalat számukra az is, hogy csak eszköznek tekintik és nem veszik emberszámba őket. A mi munkavezetőnk, aki a programot szervezte, baráti viszonyban van velünk, mindenkivel kapcsolatot tart. Jól kijövünk vele. Ez fontos, mert el lehet vele intézni olyasmit, hogy például valaki megbetegedik, a gyereke beteg lesz, vagy éppen ünnep van a családban. Ilyen helyzetben a romáknál másodlagos jelentőségűvé válik a munka. Eltérő értékrendjük szerint a család mindig elsőbbséget érez. Ez olykor gondokat jelenthet a munkaadóval szemben...

A csak romákból álló csoport szívesen fogadott engem, erről is szeretnék szót ejteni. A romáknak fontos tudniuk, hogy milyen szívvvel közelednek hozzájuk. / „save jileha avel” /. Kezdetben csodálkoztak azon, hogy közöttük vagyok és megkérdezték: „Te is ezt a munkát végzed”? Örültek a jelenlétemnek és én is örültem annak, hogy velük lehetek, megoszthatom velük munkás életüket. Mivel a körülmények úgy alakultak, hogy a munkát az utcán végezzük, sokat beszélgetünk és nagy az összetartás közöttünk.

A Jézus Kistestvérei kongregációnak, lelkiségünknek alapítója, Charles de Foucauld, hosszú időt töltött a Szaharában a tuaregek között, akiknek barátja lett. 1970-ben ezt írta: „Jó dolog egyedül élni az országban, belesimulni a környezetbe. A mégoly kis cselekedetek révén is érezhetővé válik 'odatartozásunk'. Oly könnyen elérhető és egészen 'kicsiny' ott az ember”. Magam is szeretnék testvérükké lenni és életemmel tanúsítani, hogy ugyanahhoz a családhoz tartozunk és hogy Isten válogatás nélkül szeret minket. Persze azt is látom, hogy mindez nem

ilyen egyszerű! Sokszor szeretnék másképpen alakítani egy helyzetet, vagy másokat rávenni arra, hogy az én szemléletemnek megfelelően lássák a dolgokat. A helyzetek azonban igen összetettek. Ilyenkor átérzem tehetetlenségem súlyát és felhagyok a világmegváltó illúziókkal, hogy csakis Jézussal, az egyedüli „megváltóval” legyek. Ezekben a pillanatokban élem át az emberi mélység, a hovatartozás és a szolidaritás érzéseit.

E munkába állítási programhoz kapcsolódóan néhány megállapítással szeretném befejezni a mondandómat. Jó lenne, ha maguk a romák tudnának beszélni minderről és ők mondanák el, mi lenne igazán segítségükre!

Nos íme a gondolataim:

A munka fejleszti a személyiséget, lehetővé teszi az önmagunkkal és képességeinkkel való szembenézést. Jó dolog, ha a saját kezünk által végzett munka alapján kapjuk a keresetünket.

Igaz, hogy a romák e munkába állítási programban szükségből vesznek részt. Nincs más lehetőségük munkát végezni és szükségük van a pénzre, mert a szociális segélyből nem tudnak megélni.

A romák ápolják a szoros családi kötelekeket és a családi szolidaritás iránti érzést. Annak ellenére élnek a társadalom perifériáján, hogy keresik a szlovákokkal való kapcsolatokat, a köztük való élet lehetőségét. Úgy tűnik, hogy ez a program hozzájárult ahhoz, hogy egy szélesebb körbe integrálja őket. Ez fontos.

A munkaszerződésünk 2005 végéig szól. Lesz-e vajon folytatása, további támogatása ennek a programnak? Ez az Európai Unió és a szlovák politikán múlik.

Fontos a roma kulturális örökség megismerése. Csak így tudjuk kinyitni a „vasajtót”, mely reménytelenül zárva marad sokak előtt, akik csak a problémát látják bennük, változást sürgetnek, vagy valamiféle eredményt. Az ember, az emberi közösség, bonyolult organizmus és a romák megismeréséhez vezető úton egyszerre lesz szükségünk olyan közreműködőkre, mint a szív / jilo /, az értelem / godi / és a lélek / vodi /.